

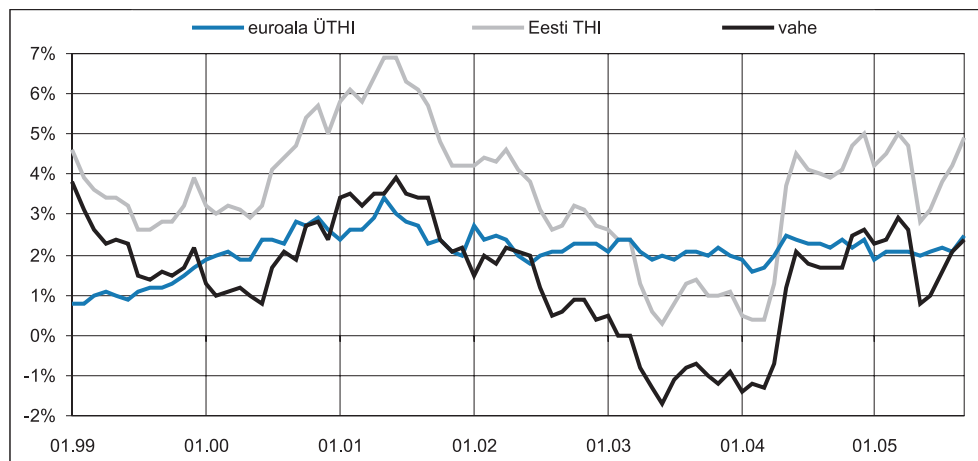
III

INFLATSIOON

Tarbijahinnaindeks

Tarbijahindade kasv aeglustus oodatult 2005. aasta I kvartali 4,6%lt II kvartalis 3,5%ni. See on peamiselt seletatav mõõtmistehniliste põhjustega ja ei tulenenud niivõrd viimaste kuude hinnamuutustest kui eelmise aasta madala võrdlusbaasi muutumisest.

Juulikuu inflatsiooni areng enam ootustele nii hästi ei vastanud. Naftahinna tõusu tagajärjel kiirenes tarbijahinna kasv 3,8%ni. Veidi rohkem kui 1,5protsendipunkti vahet euroala inflatsiooniga võib pidada pikemas perspektiivis loomulikuks Eesti hinnalähenedmist peegeldavaks näitajaks, lühikeses perspektiivis aga on see inflatsioonikriteeriumi täitmise valguses soovitus kõrgem (vt joonis 3.1).

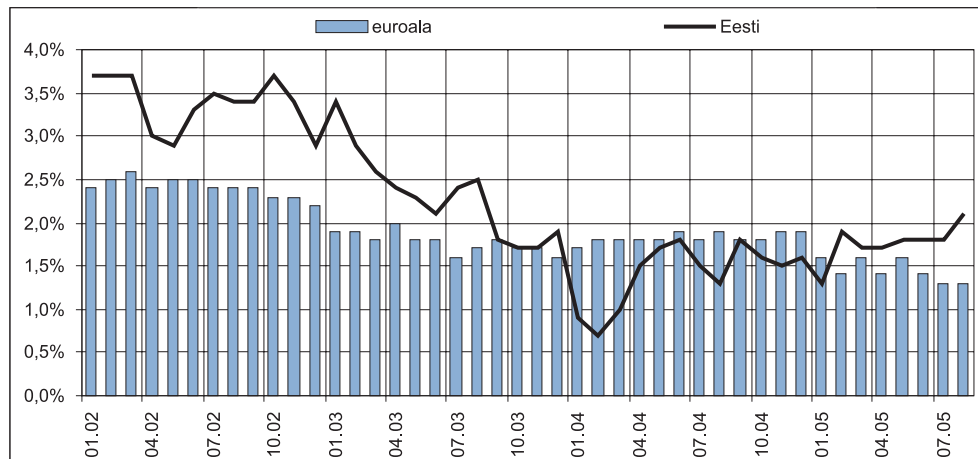

Joonis 3.1. Eesti ja euroala tarbijahindade aastakasv

Püsivalt kõrged ja heitlikud naftahinnad on mõjutanud hinnaarengut märgatavalt kogu maailmas. Ka Eestis on mootorikütuse hind kujunenud suurimaks inflatsioonimõjuriks. Kui septembris kiirenes tarbijahindade kasv maikuu kasvumääraga võrreldes 2,1 protsendipunkti (4,9%ni), siis oli see 90% ulatuses tingitud mootorikütuse hinnatõusu kiirenemisest septembris 34%ni. Septembri seisuga oli 49% tarbijahinna kasvust tingitud mootorikütuse kallinemisest.

Kuigi inflatsioonitaseme uue ajutise tõusu tingis enamjaolt ühekordseks teguriks peetav mootorikütuse kallinemine, täheldati juba juulis-augustis ka mõningast alusinflatsiooni kiirenemist.

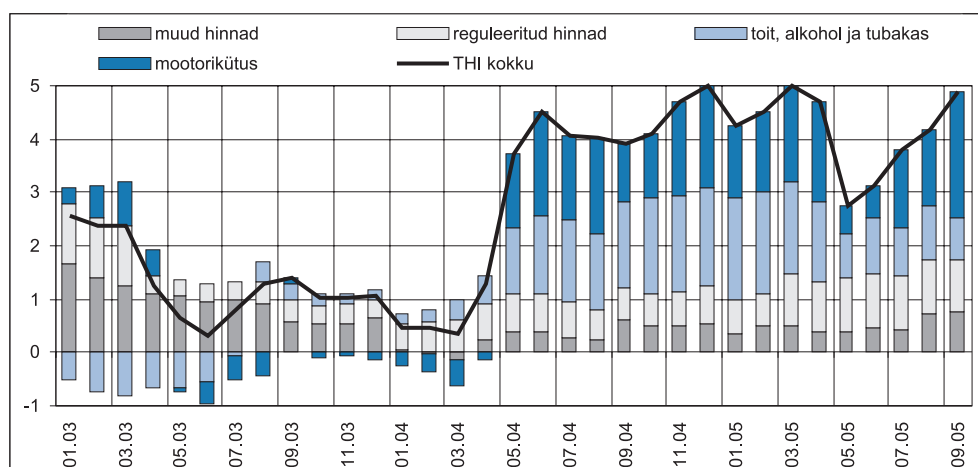
Eesti alusinflatsiooni näitaja on veebruarist alates ületanud euroala näitajat ning nende vahe suurenes augustis 0,8 protsendipunkti. Augustis kiirenes Eesti alusinflatsioon 0,3 protsendipunkti võrra, samas kui euroala alusinflatsioon aeglustus ajalooliselt madalaimate määradeni. Eestis võis täheldada, et naftahinna kasv põhjustas omakorda teiste hindade tõusu, kusjuures sisenõudluse suur kasv aitas kaasa ka tavapärase hinnalähenedmise jätkumisele (vt joonis 3.2).

Joonis 3.2. Tarbijahinna alusinflatsioon (kõik komponendid, v.a toit, alkohol, tubakas, energia)

Allikas: Eurostat

Alusinflatsiooni olulisemate komponentide põhjalikum analüüs näitas, et Eesti alusinflatsiooni kiirenemine 2005. aasta III kvartalis oli 75% ulatuses seotud transporditeenustega, mida võib käsitleda mootorikütuse hindade kallinemise kaudse mõjuna. Vähemal määral mõjutasid alusinflatsiooni ka eluasemekulude kasv ning riideesemete ja jalatsite kallinemine (vt joonis 3.3).

Joonis 3.3. Komponentide absoluutsed mõjuulatused THI kasvus (protsendipunktides)

Kokkuvõttes võib öelda, et inflatsiooni oodatud alanemine on jätkuvalt tõusvate naftahindade tõttu kujunemas varem prognoositust aeglasemaks.

Tööjõukulud

Brutopalk oli 2005. aasta II kvartalis 8291 krooni, mis tähendab, et nominaalne aastakasv kiirenes 11,8%ni I kvartali 10,1%lt. Keskmise brutotunnipalga kasv küll aeglustus, kuid ulatus siiski 11,1%ni. Kui keskmine brutotunnipalk sisaldab ainult tasu töötatud aja eest, siis keskmisesse brutopalka arvestatakse tasu nii tegelikult töötatud kui ka mittetöötatud aja eest ehk

keskmise töötasu alusel arvatud tasud, preemiad ja kompensatsioonid (nt palga säilitamine puhkuse ajaks). Keskmise brutokuupalga kiirem kasv brutotunnipalgaga võrreldes viitab suurenenud lisa- ja puhkusetasudele eelmise aasta sama ajaga võrreldes.

Kiire palgatõus jätkus hotellide ja restoranide tegevusalal, ulatudes II kvartalis aasta arvestuses 20,9%ni. Peaaegu sama kiire palgakasv oli tervishoius ja sotsiaalhoolekandes ning ka ehituses ja põllumajanduses. Seevastu avalikus sektoris aeglustus palgakasv I kvartali 10,1%lt II kvartali 7,4%ni. Mäetööstuse palgatase alanen jätkuvalt ja nii oli keskmine palk II kvartalis ligi 2% väiksem kui aasta varem.

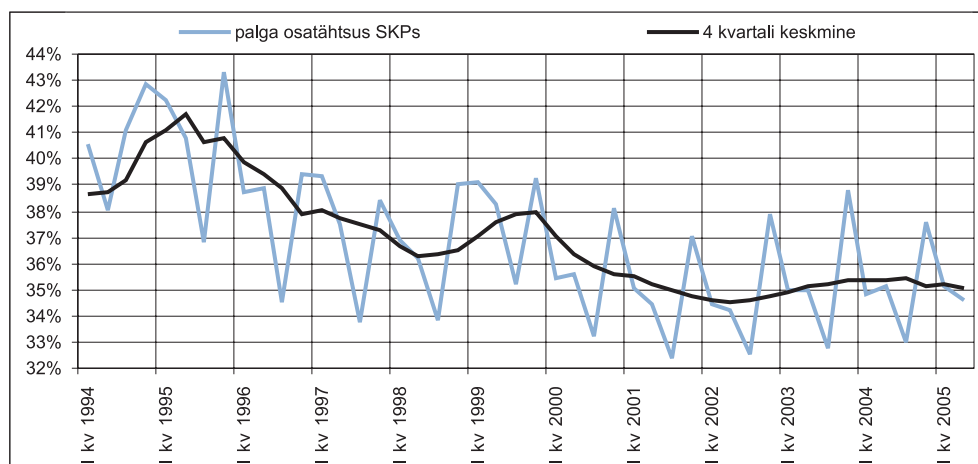
Maakondade lõikes oli palgakasv suhteliselt madala palgatasemega Jõgevamaal ja Järvamaal – vastavalt 24,7% ja 17,8%. Harjumaal, kus palgatase on kõrgeim, jäi keskmise palga tõus juba seitsmendat järjestikust kvartalit alla Eesti keskmisele.

Et II kvartalis oli tarbijahindade inflatsioon madalam kui I kvartalis, siis kiirenes koos nominaalkasvuga ka reaalsalga kasv 8,0%ni.

Kui 2004. aastal võimaldas tulumaksuvaba miinimumi määra tõstmise tööandjatel pidurdada tööjõukulude kasvu töötajate olukorda halvendamata, kuivõrd töötajate netopalgaga kasv ei aeglustunud (st üksikisiku tulumaksukohustuse alanemisest võitsid eelkõige tööandjad), siis 2005. aasta maksumuudatused mõjutasid soodsalt just töövõtjate olukorda. Tänu üksikisiku tulumaksuvaba miinimumi tõusule 1400-lt kroonilt 1700-le ületas netopalgaga kasv brutopalgaga kasvu rohkem kui 2 protsendipunkti võrra, mis võib kaasa tuua ka eratarbimise kiirema kasvutempo.

Tööjõu erikulu vähenes Eestis 2002. aastani, kuid 2003. aastal see trend katkes. Seda võis seostada oodatust madalama SKP kasvuga, millele palgakujundus reageeris teatud aja pärast. 2004. aasta jooksul koos majanduskasvu taastumisega aeglustuski tööjõu erikulu kasv taas, millele järgnes oodatud langus. Palgafondi osakaal SKPs (st reaalse tööjõu erikulu muutus) kahanen 2004. aasta kokkuvõttes 0,9%, võrreldes eelmise aastaga. Samas on tööjõu erikulu ja kasumi osatähtsuse dünaamika kohta 2004. aastal oluliselt raskem järeldusi teha, sest 2004. aastal lisandusid SKP tulude poolele mitmesugused Euroopa Liidu struktuurifondide vahendid, mis tõstsid nii palgafondi kui ka kasumi osatähtsust SKPs.

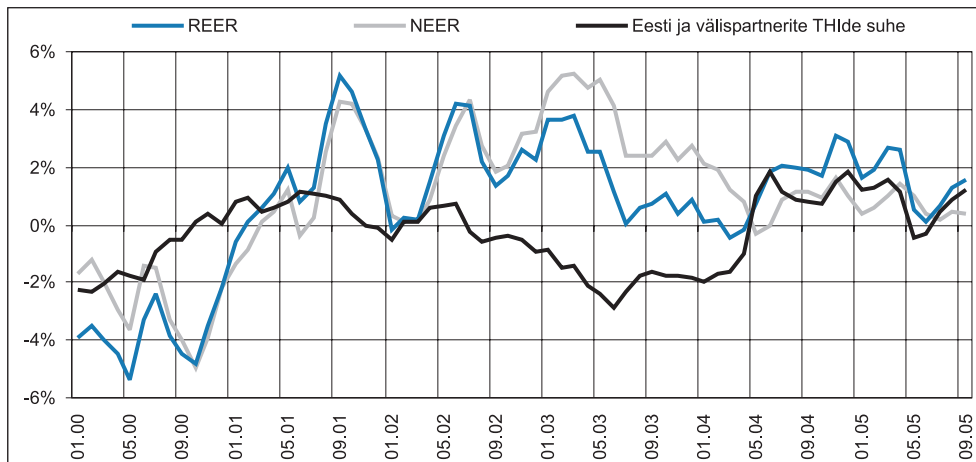
2005. aasta esimesel poolel jäi tööjõu erikulu ligikaudu eelmise aasta sama perioodi tasemele ning seda hoolimata hõive ja palga kiirenenud kasvust (vt joonis 3.4).

Joonis 3.4. Palgakulude osatähtsus SKP struktuuris

Krooni reaalkurs

Kuigi Eesti inflatsioonitempo tõusis 2005. aastal, ei kiirenenud krooni reaalse efektiivse vahetuskursi¹ kallinemine sama ulatuslikult. Üheksa kuu kokkuvõttes tõusis Eesti krooni reaalkurs meie peamiste väliskaubanduspartnerite valuutade suhtes 1,4% eelmise aasta sama perioodiga võrreldes, seevastu kui 2004. aastal kallines reaalkurs keskmiselt 1,3% (vt joonis 3.5).

Joonis 3.5. Eesti krooni reaali- ja nominaalkursi muut

Peamiste kaubanduspartnerite jagamine kahte rühma – siirderiigid ja tööstusriigid – on tingitud asjaolust, et kui siirderiikidega esineb Eestil (tänu sarnasele üldisele hinnatasemele) hinnakonkurents, siis tööstusriikide hindadest on Eesti hinnad jätkuvalt oluliselt madalamad ning reaalkursi kallinemist võib käsitleda hinnatasemete lõimumise ilminguna.

Üheksa kuuga kallines kroon tööstusriikide valuutade suhtes keskmiselt 3,2%, mis on tavapärasest mõnevõrra rohkem. Määravaks oli siin inflatsiooni kiirenemine euroala omaga võrreldes ja krooni nominaalkursi jätkuv kallinemine dollari suhtes. Kallinemine oli küll aeglasem ja selle ulatus väiksem kui 2004. aastal, kuid siiski kallines kroon üheksa kuuga aasta arvestuses keskmiselt 3,1%. Euroopa Liidu uute liikmesriikide vääringute suhtes Eesti kroon valdavalt kallines seoses kiire inflatsiooniga. Vene rubla suhtes aga Eesti kroon hoopis odavnes 7,2% 2005. aasta üheksa kuuga.

¹ Krooni reaalse efektiivse vahetuskursi (REER) indeks kirjeldab krooni vahetuskursi muutusi Eesti üheksa peamise kaubanduspartneri valuutade suhtes ning Eesti tarbijahindade muutusi nende kaubanduspartnerite tarbijahindade muutuste suhtes. Põhineb Eesti väliskaubanduskäibe struktuuril.